

JURE ja julkaisufoorumi

Julkaisuarkistotapaaminen, 31.8.2011

Jyrki Ilva (jyrki.ilva@helsinki.fi)

Jure-projekti ja kansallinen julkaisurekisteri

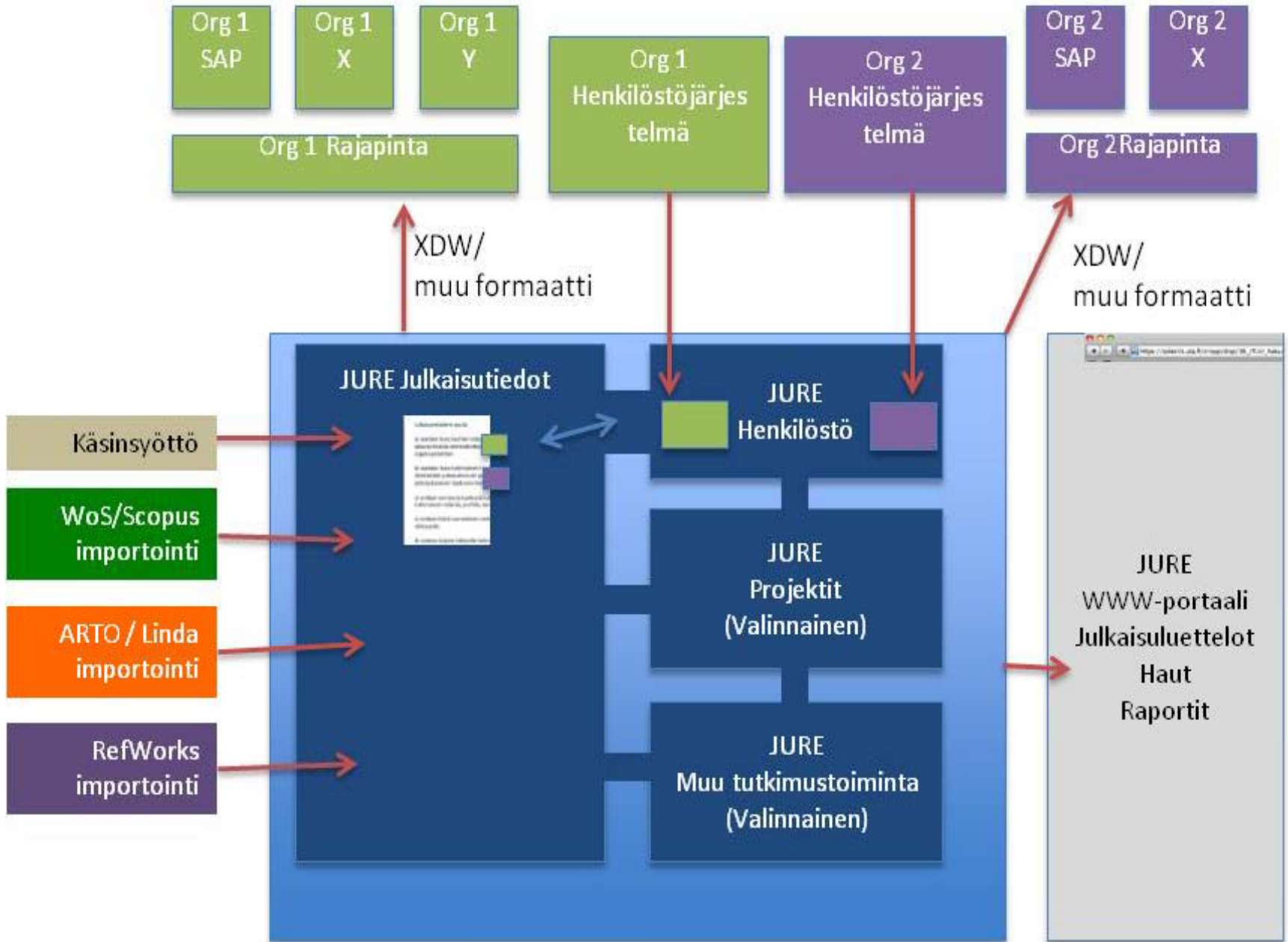
- OKM:n rahoittama, CSC:n koordinoima Jure-projekti suunnittelee kansallista julkaisurekisteriä
  - Mukaan yliopistot, amk:it, tutkimuslaitokset, sairaanhoitopiirit?
  - Palvelisi sekä OKM:n että mukana olevien organisaatioiden tarpeita
  - Tavoitteena julkaisutoimintaa koskevien tietojen laadun parantaminen, jotta niiden voidaan käyttää yliopistojen rahoituksen kriteerinä
- Julkaisufoorumi-hanke (2010-2012)
  - Julkaisutoiminnan laadun arviointi julkaisukanavien perusteella
- Jure I – lyhyen tähtäimen ratkaisu (2011-2013?)
  - Julkaisutiedot haravoidaan organisaatiokohtaisista julkaisurekistereistä
- Jure II – pitkän tähtäimen ratkaisu (2014->)
  - Yhteinen kansallinen julkaisurekisteri

JURE I : tähänastisia kokemuksia

- OKM:n uudistetut tiedonkeruuohjeet vuodelle 2011
  - Yliopistot toimittavat nyt lukumäärien lisäksi myös julkaisujen viitetiedot OKM:n käyttöön
  - Julkaisutietoja tarvitaan jo nyt yliopistojen tulevan rahoitusmallin suunnittelua varten
- Myös yliopistojen vuoden 2010 julkaisutiedot kerätty takautuvasti niiltä yliopistoilta (8 kpl) jotka pystyivät toimittamaan ne (n. 80% julkaisuista)
  - CSC yhdistänyt tiedot toisiinsa ja Web of Sciencen dataan
  - WOS:issa paljon julkaisuja, jotka eivät mukana yliopistojen datassa
  - Suomalaisten yliopistojen keskinäisten yhteisjulkaisujen osuus vain 5%
  - Tietoihin yhdistetty myös Julkaisufoorumi-hankkeen alustavat julkaisukanavaluokitukset

JURE II: vaihtoehtoja

- Keskitetty vs. hajautettu ratkaisu tai jotain siltä väliltä?
  - Keskitetty ratkaisu tarjoaisi kustannussäästöjä ja merkittäviä etuja mm. duplikaattien hallintaan
  - Toisaalta organisaatioiden ja rajapintojen määrä suuri haaste
  - Edellyttää poliittisen tason ratkaisuja: korvaa yliopistojen nykyiset julkaisurekisterit
  - Onko samalla myös tutkimuksenhallintajärjestelmä (ts. sisältää muutakin kuin julkaisutietoja?)
  - Tietovarasto (XDW) vs. operatiivinen järjestelmä (jokin CRIS-sovellus?)
- Vähitellen kallistuttu yhä vahvemmin keskitetyn ratkaisun suuntaan
  - JURE II –työryhmän raportti (kesäkuu 2011)
  - OKM: Mukaan pitää saada kaikki yliopistot
  - Tutkimusvararehtoreiden tapaaminen 26.5.2011: hiljaisuus on myöntymisen merkki?

Valmiiden viitetietojen hyödyntäminen

- Keskeisenä tavoitteena kansainvälisistä julkaisutietokannoista (mm. Web of Science ja Scopus) saatavien viitetietojen hyödyntäminen
  - Säästää resursseja ja parantaa tietojen laatua
- FinELib neuvotellut Thomson-Reutersin ja Elsevierin kanssa
  - Esim. Thomson-Reuters: kolme erilaista sopimusta (OKM, tutkimusorganisaatiot, TSV/Julkaisufoorumi-hanke)
  - Koko aineiston sisältävä raakadata vs. kunkin organisaation julkaisutietojen haravoiminen rajapinnan kautta
- Sopimusneuvottelut haastavia
  - Sopimusehtojen määrittely hankalaa (järjestelmä vasta suunnitteilla)
  - Kustantajien asettamat ehdot rajoittavat julkaisurekisterin toimintaa, julkaisutietojen avoimuutta ja tietojen uusiokäyttöä

Kotimaiset viitetiedot

- Kansainvälisistä julkaisutietokannoista puuttuu suurin osa kotimaassa julkaistuista artikkeleista
  - Kotimaisella julkaisemisella suuri merkitys etenkin humanistis-yhteiskuntatieteellisillä tieteenaloilla
- Norjan malli esikuvana
  - Norjassa kansallisen julkaisurekisterin (jonka rajaus tosin Suomea tiukempi) sisältämistä artikkelien viitetiedoista noin 25% saadaan kansallisesta artikkelitietokannasta
  - Norjan opetusministeriö antanut tällä perusteella rahoitusta kansallisen artikkelitietokannan tuotantoon
- Suomessa Arto- ja Linda -tietokannat olisivat vastaavia kotimaisten julkaisujen viitetietojen lähteitä
  - Miten hyvin nykyisellään soveltuvat tietojen lähteiksi ja mitä niiden kehittämiseksi olisi mahdollista tehdä?

Arto, Linda ja julkaisurekisteri?

- Tietojen hyödyntämiselle ei merkittäviä sopimuksellisia esteitä
- Pidemmällä tähtäimellä etenkin Artoa mahdollista kehittää siten, että palvelee tiedonhakijoiden tarpeiden lisäksi myös julkaisurekisteriä
  - Jos Arto saadaan pysyvästi vapaaseen käyttöön, siitä olisi mahdollista kehittää avoin kotimaisen artikkelitiedon tietovaranto, joka hyödyttäisi erilaisia tiedontarpeita
  - Entä muut kotimaiset artikkeliviitetietokannat?
- Arton hyödyntämiseen liittyy haasteita
  - Tietokannan kattavuus vaihtelee
  - Tieto ei ole riittävän ajantasaista
  - Tietokanta ei sisällä kaikkia julkaisurekisterin tarpeellisia tietoja (mm. affiliaatiot ja julkaisutyypiluokitukset)
  - Tiedontuottajien motivointi ja sitouttaminen

Uusi mahdollisuus: kustantajayhteistyö

- Kirjastojen lisäksi myös tieteellisillä kustantajilla intressejä saada julkaisujensa viitetiedot Artoon (ja muihinkin tietokantoihin)
  - Tällä hetkellä lehdillä ei mahdollisuutta osallistua tiedontuotantoon
  - Lehdillä ei omia tietojärjestelmiä, joista tiedot voisi haravoida
- Edellyttää Voyager-kirjastojärjestelmän ulkopuolella toimivan helppokäyttöisen syöttöjärjestelmän rakentamista
  - Kukaan lehti tallentaisi omat tietonsa
  - Prosessien suunnittelu ja työnjako: mitä saadaan lehdiltä, mitä tehdään kirjastoissa? Syöttöjärjestelmä vs. Voyager?
- Tietosisältöjen kehittäminen: affiliaatiot ja julkaisutyypit
- Kustantajien motivointi?
  - Julkaisujen näkyvyys ja tietojen käyttömahdollisuudet
  - Yhteistyö TSV:n ja Tiedekustantajien liiton kanssa

Julkaisufoorumi-hanke

- Tieteellisten seurain valtuuskunnan koordinoima hanke (2010-2011)
  - Kansalliskirjasto edustettuna hankkeen ohjausryhmässä (pj. Ilkka Niiniluoto)
  - 23 tieteenaloittain jaoteltua tutkijoista koostuvaa paneelia
- Arvioitavana yhteensä 22.000 julkaisukanavaa
  - Tieteelliset lehdet, sarjat, kustantajat
- Tunnistetaan suomalaisten tutkijoiden käyttämät koti- ja ulkomaiset tieteelliset julkaisukanavat ja luokitellaan ne kahteen ryhmään
  - Taso 1: Tieteellinen julkaisukanava
  - Taso 2: Johtava tieteellinen julkaisukanava (enintään 20% paneelin arvioimista tieteellisistä julkaisukanavista)
  - Luokituksen ulkopuolelle jäävät julkaisut eivät täytä tieteellisen julkaisukanavan kriteerejä (tai eivät ole Suomen kannalta relevantteja)

Julkaisufoorumi-hanke: keskustelun aiheita (2)

- Riittääkö kaksi tasoa, tarvitaanko kolmas?
  - Taso 3 vapaaehtoinen (osa paneeleista kannatti, osa taas ei): voidaan valita enintään 5% tieteellisistä julkaisuista
- Voidaanko kotimaisia julkaisukanavia arvioida tasolle 2?
  - Identifioitu n. 200 kotimaista tieteellistä julkaisukanavaa
  - Arviointikriteereissä korostetaan kansainvälisen tiedeyhteisön tavoittamista: tavoitteena nostaa tutkijoiden kunnianhimotasoa
  - Joillakin aloilla (esim. suomen kieli tai Suomen historia) kuitenkin johtavia julkaisukanavia
- Ovatko yliopistojen väitöskirjasarjat tieteellisiä julkaisukanavia?
  - Taustalla kysymys monografiaväitöskirjojen arvostuksesta
  - Päätettiin, ettei väitöskirjasarjoja arvioida erikseen, vaan yliopistojen väitöskirjat ovat yksi ykköstason julkaisukanava (läpäisseet esitarkastuksen)

JURE, julkaisufoorumi ja julkaisuarkistot?

- Mitä tarkoittaa julkaisuarkistojen kannalta?
  - Samaa julkaisudataa mahdollista hyödyntää molemmissa (esim. WOS-sopimus sallii tämän, tosin kenttien suhteen rajoituksia)
  - Yhteiset prosessit: tutkija tallentaa tietonsa/julkaisunsa vain kerran?
  - Esim. HY:n ja Tuhat-järjestelmän kytkentä: julkaisut siirtyvät julkaisurekisteristä arkistoon
  - Miten toimii jos päädytään yhteiseen kansalliseen järjestelmään?
  - Vaikutus tallennettaviin tietoihin (julkaisutyyppit, affiliaatiot, tieteenalat, julkaisukanavaluokitukset, ym.)?
- OKM pyrkii myös mittaamaan open access –julkaisemisen osuutta (taustalla EU:n linjaukset)
  - Tosin ollut epäselvyyttä mitataanko vain julkaisemista OA-lehdissä vai myös muuta OA-saatavuutta

Lisää aiheesta:

- Julkaisuista tulospisteiksi: JURE-projektin ja Julkaisufoorumi-hankkeen kuulumisia (Tietolinja 1/2011) <http://urn.fi/URN:NBN:fi-fe201106081713>
- JURE II –työryhmän loppuraportti (6.6. 2011) <http://raketti.csc.fi/jure/tyoryhmat/JURE-II-raportti>
- Arto, Fennica ja Linda kansallisen julkaisurekisterin tietolähteinä (selvitys, 5.4.2011) <http://urn.fi/URN:NBN:fi-fe201104061415>
- JURE-projektin kotisivu <http://raketti.csc.fi/jure>
- Julkaisufoorumi-hankkeen kotisivu <http://www.tsv.fi/julkaisufoorumi/>